

Beleids- begroting

2024 - 2027

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

3

Beleidsmatige, financiële en overige ontwikkelingen

3.1	Beleidsmatige ontwikkelingen	14
3.2	Financiële ontwikkelingen - Van Zomernota naar Beleidsbegroting	15
3.3	Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	18
3.4	Belasting- en tariefmaatregelen	22
3.5	Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	24

3.1 Beleidsmatige ontwikkelingen

Nieuw beleid

Bij de behandeling van de Zomernota 2023-2027 op 19 juli jl. heeft de integrale afweging in de gemeenteraad over nieuw beleid al plaatsgevonden. Voor het totaaloverzicht nieuw beleid verwijzen wij naar bijlage 8.7. De uitgebreide toelichtingen hierop kunt u terug vinden in de Zomernota 2023-2027. De detailuitwerking hiervan is in deze begroting verwerkt.

Strategische agenda en talentopgave

In het kort kan de langjarige koers, zoals die voor het eerst in de Kadernota 2020-2023 is beschreven, als volgt worden samengevat:

Hengelo is een sterke stad: met een robuuste sociale structuur, in het centrum van de groene toptechnologische regio Twente en op een kruispunt van strategische verbindingslijnen met andere stedelijke regio's, zoals Zwolle-Münster en Amsterdam-Berlijn. De kwaliteit van leven is hoog, door het goede voorzieningenniveau, de economische kracht en een optimaal woon- en leefklimaat, waar het stedelijke vestigingsmilieu en de groene ruimte altijd dicht bij elkaar liggen.

De Hengelose ambities voor de lange termijn zijn groot. Voorop staat dat we de hierboven beschreven kwaliteit van leven voor onze inwoners (in termen van brede welvaart/bruto Twents geluk) verder willen vergroten en op peil willen houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterke en onderscheidende kanten: onze aantrekkelijke bruisende stad en de groene toptechnologische regio.

Bij het werken aan de ambities in onze koers en de aanpak van de vijf strategische opgaven is duidelijk geworden dat de significante daling van de beroepsbevolking misschien wel een van de grootste opgaven is om de doelen te bereiken. Daarom is de talentopgave en bijbehorende schaa sprong beschreven als randvoorwaardelijk voor behoud/uitbouw van de kwaliteit van leven in de toekomst. In de Zomernota 2023-2027 heeft de gemeenteraad besloten tot vorming van een aanjaagbudget talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen, om die ontwikkeling samen met de stad op te pakken.

De vijf strategische opgaven zijn:

- toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling
- toekomstbestendig sociaal domein
- duurzame inrichting
- dwarsthema: wijkgerichte aanpak
- dwarsthema: de inwoner centraal.

In paragraaf 5.1 wordt uitgebreider ingegaan op de strategische agenda en het aanjaagbudget talentopgave.

Volgende paragrafen

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2024-2027 na de vaststelling van de Zomernota 2023-2027, risico's, financiële positie, belasting- en tariefsmaatregelen en gehanteerde begrotingsuitgangspunten.

3.2 Financiële ontwikkelingen - Van Zomernota naar Beleidsbegroting

Financieel perspectief

De nu voorliggende Beleidsbegroting 2024-2027 is een vertaling van de uitwerking van de vastgestelde Zomernota 2023-2027. Tevens is de begroting op detailniveau geactualiseerd. Hierbij hebben we zo realistische mogelijke inschattingen van de ramingen gemaakt op basis van de inzichten medio september 2023.

Uitgangspunt in onderstaande tabel is het financieel perspectief op basis van de Zomernota 2023-2027 (hoofdstuk 6). Inclusief de gedetailleerde uitwerking van de begroting leidt dit tot het volgend financieel perspectief voor de komende jaren (- = nadeel; bedragen * € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Zomernota 2023-2027	-	-	-2.237	-4.550
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
1. Amendementen en moties Zomernota 2023-2027 (gemeenteraad 19 juli 2023)	-50	-50	-50	-50
2. Indexering/tarieven sociaal domein	344	381	425	426
3. Verwachte gemeentefondsinkomsten - bijstelling stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg			-425	-456
4. Detailuitwerking begroting nieuwe jaarschijf 2027				984
5. Overige verschillen detailuitwerking begroting	176	688	889	703
Totaal begrotingssaldo 2024-2027	471	1.019	-1.399	-2.942

Het begrotingssaldo 2024-2027 is voor de jaren 2024 en 2025 positief. Voor de ravijnjaren 2026 en 2027 is het saldo negatief. De negatieve saldi worden m.n. veroorzaakt door te weinig compensatie van Rijk in de gemeentefondsuitkering voor inflatie en de bekostiging van taken voor gemeenten. Op het eind van deze paragraaf gaan we in op het structureel begrotingssaldo.

Nieuwe ontwikkelingen in de begroting

1. Amendementen en moties Zomernota 2023-2027 (gemeenteraad 19 juli 2023)

In de gemeenteraad van 19 juli jl. over de Zomernota 2023-2027 is besloten tot het volgende amendement en twee moties met (directe) financiële consequenties:

- C01-A02: Amendement tarief bevroren hondenbelasting (€ 50.000 nadeel structureel)
- C01-M03: Laat de beiaardier klinken (€ 12.500 ten laste van de algemene reserve)
- C01-M08: Motiemarkt 2023/2024 (€ 100.000 ten laste van de algemene reserve)

2. Indexering/tarieven sociaal domein

Indexering lasten (BUIG-)uitkeringen

Bij de detailuitwerking van de financiële analyses van deze Beleidsbegroting hebben we geconstateerd dat de lasten voor de (BUIG-)uitkeringen in het kader van de Participatiewet te hoog zijn opgenomen in de Zomernota 2023-2027. Dit structurele bedrag vanaf 2024 wordt nu in de begroting neerwaarts bijgesteld.

Als uitgangspunt voor de begrote baten en lasten van de BUIG hanteren wij dat het saldo van lasten en baten voor de BUIG budgetneutraal zou moeten zijn. De indexering die van toepassing is op de BUIG, krijgen wij gecompenseerd vanuit het Rijk en is dus reeds meegenomen in de budgettaire neutrale verwerking van deze baten en lasten.

Ten tijde van het opstellen van de financiële analyses van deze Beleidsbegroting is gebleken dat de lasten te hoog zijn opgenomen, door een onterechte toepassing van een (extra) indexering van circa € 2,8 miljoen vanaf 2024.

Landelijke regelgeving schrijft voor dat tarieven in de Wmo en jeugdzorg voldoende dekkend moeten zijn. Regionaal wordt daarom nu een onderzoek gedaan naar de huidige tarieven van het Twents Model Jeugd en Wmo 2015 met de vraag of deze reëel zijn. Uit dit onderzoek zullen aanbevelingen voor de tariefopbouw volgen. Besluitvorming hierover zal later dit jaar plaatsvinden. De verwachting is dat we op dit moment niet voor alle zorgvormen reële tarieven betalen en dat we dus de tarieven van enkele zorgvormen zullen moeten bijstellen. Daarom hebben wij, vooruitlopend op de besluitvorming, een voorlopige inschatting gemaakt van het financiële effect hiervan. Deze effecten hebben wij opgenomen in de voorliggende begroting. Het betreft in totaal circa € 2,4 miljoen structureel. De aangepaste tarieven worden met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 vastgesteld. Dit heeft dus ook effect in 2023. Dit wordt verwerkt in de 2e Beleidsrapportage 2023. Na besluitvorming weten wij wat het daadwerkelijke effect zal zijn en komen wij hierop terug in het eerstvolgende P en C-document.

3. Verwachte gemeentefondsinkomsten - bijstelling stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg

Op basis van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds zijn de jeugdmiddelen bijgesteld in de Zomernota 2023-2027.

Inmiddels heeft de provincie ons geïnformeerd over het provinciaal toezichtkader 'Afspraken jeugdmiddelen in meerjarenraming'. Naar aanleiding van dit kader blijkt dat voor de jaren 2026 en 2027 aanvullende uitnames uit het gemeentefonds worden gedaan voor de Uitvoeringskosten Hervormingsagenda en centrale investeringen vanuit de Commissie van Wijzen. Dit betekent voor de gemeente Hengelo neerwaartse bijstellingen van de inkomsten voor de jaren 2026 en 2027 van respectievelijk € 425.000 en € 456.000, zodat uiteindelijk resteert in 2026 € 1,456 miljoen en in 2027 € 1,082 miljoen.

4. Detailuitwerking begroting nieuwe jaarschijf 2027

De detailuitwerking van de begroting leidt voor de (nieuwe) jaarschijf 2027 ten opzichte van 2026 tot een voordeel van € 984.000. Dit heeft te maken met fluctuaties in verschillende ramingen door bijv. incidentele lasten voor een bepaalde periode, fluctuaties in de meerjarenramingen. Voorbeelden zijn incidentele middelen t/m 2026 voor ondersteuning kinder- en jeugdraad, invoering Wet open overheid. Daarnaast zijn er in 2027 lagere toevoegingen aan de algemene reserve (oorspronkelijk) en de algemene reserve grondexploitatie (lagere rentecompensatie).

5. Overige verschillen detailuitwerking begroting

De realistische uitwerking van de begroting op detailniveau leidt tot diverse mutaties in de hele begroting. Dit effect vertaalt zich voor de komende jaren o.a. in voordelen op de rente van de financieringsbehoefte en de kapitaallasten (rente en afschrijving). Door de actualisering van de kapitaallasten vindt er een verschuiving plaats over de begrotingsjaren. Bij de actualisatie van alle (vervangings-) investeringen is opnieuw gekeken naar het verwachte jaar van realisatie en in gebruik name. Dit geldt zowel voor de rente dan wel de afschrijving op de taakvelden.

Daarnaast hebben we te maken met effecten in de 'gesloten circuits'. Met gesloten circuits worden die onderdelen in de begroting bedoeld die zichzelf 'bedruipen' en die niet rechtstreeks van invloed zijn op het begrotingssaldo. Deze onderdelen zijn de grondexploitatie, rioolheffing en afval. De voordelen en nadelen van deze circuits worden uiteindelijk verrekend met respectievelijk de algemene reserve grondexploitatie, de voorzieningen riolering en afval en komen dus niet ten gunste of ten laste van het begrotingssaldo.

Structureel begrotingssaldo 2024-2027

Zoals in de Zomernota 2023-2027 aangegeven is het uitgangspunt om, in het kader van het provinciaal toezicht, een structureel sluitende Beleidsbegroting voor de jaarschijf 2024 aan te bieden aan de gemeenteraad. Voor het provinciaal toezichtkader is het van belang dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De gemeenteraad is uiteindelijk verantwoordelijk voor een structureel sluitende gemeentebegroting.

Het structureel begrotingssaldo wordt gepresenteerd in onderstaand overzicht. Op de eerste regel wordt het resultaat (saldo baten en lasten) voor bestemming gepresenteerd, dat wil zeggen het resultaat zonder mutaties in de reserves. De totale mutaties van de reserves worden op de tweede regel getoond. Deze 2 onderdelen leiden samen tot het begrotingssaldo 2024-2027 als zijnde het resultaat na bestemming. Voor deze 3 onderdelen verwijzen wij voor de cijfermatige onderbouwing naar bijlage 7.1.2. Baten en lasten per programma.

Dit is dan het begrotingssaldo als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele baten en lasten. De incidentele baten en lasten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2024-2027 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-4.747	4.967	-1.552	-764
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	5.218	-3.948	153	-2.179
Begrotingssaldo 2024-2027/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 3.2)	471	1.019	-1.399	-2.942
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	3.835	9.477	829	1.058
Structureel begrotingssaldo 2024-2027	4.306	10.496	-570	-1.884

Het *structureel begrotingssaldo* 2024 is € 4,3 miljoen positief. In het kader van het provinciaal toezicht is dit voor het begrotingsjaar 2024 voldoende. In 2025 is het saldo ook nog goed, maar vanaf 2026 en 2027 is het effect van de ravijnjaren te zien in een negatief structureel begrotingssaldo. Het structureel begrotingssaldo wordt ook in paragraaf 6.2.5 'Kengetallen' toegelicht.

3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie

In deze paragraaf wordt naast de overige ontwikkelingen en risico's aandacht geschonken aan de financiële positie van de gemeente.

Ingroeipad integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs

Het IHP maakt de benodigde investeringen op de lange termijn inzichtelijk, resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende zeven jaar en wordt vierjaarlijks herijkt. Het uitvoeringsplan 2023-2030 biedt inzicht in de kosten voor de investeringen voor de komende jaren die nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen en de meerjarige gevolgen daarvan voor de gemeentebegroting. In de Zomernota 2023-2027 hebben wij investeringsruimte vrijgemaakt voor vijf jaar, maar daarna zijn wij niet klaar. De uitgaven tot en met 2027 kennen een opgaande lijn. Deze lijn stijgt, voor de structurele uitgaven, verder door richting 2031. De impact van het voorstel in de Zomernota is dus in de huidige meerjarenschijven niet volledig te overzien. Er moet rekening gehouden worden met nog grotere investeringen in de toekomst.

Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg/lagere uitgaven sociaal domein door nieuwe rijksmaatregelen

Naast de inkomstenstelpost in het gemeentefonds (zie paragraaf 3.2 onderdeel 'Verwachte gemeentefondsinkomsten - bijstelling stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg') was er in de Beleidsbegroting 2023-2026 ook een (uitgaven)taakstelling opgenomen voor 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda jeugd'. Op basis van nieuwe gegevens is deze taakstelling in de Zomernota 2023-2027 o.b.v. de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds iets bijgesteld. Vanaf 2025 komt deze taakstelling uit op circa € 2,6 miljoen structureel. Dit moet volgens het Rijk realiseerbaar zijn door het nemen van nieuwe rijksmaatregelen.

Dit brengt behoorlijke financiële risico's met zich mee indien het Rijk in het vervolgtraject de gemaakte afspraken niet nakomt dat zij aan de lat staat voor de financiële risico's. Ook bestaat er de mogelijkheid dat er straks gemeentelijke maatregelen in het sociaal domein overlap vertonen met de nog te nemen nieuwe rijksmaatregelen.

Overige tarieven sociaal domein

Vanwege landelijke regelgeving wordt er regionaal onderzoek gedaan naar reële tarieven in de Wmo en jeugdzorg. De tarieven moeten voldoende dekkend zijn. Voor een gedeelte hebben we kunnen inschatten wat dit financieel betekent (zie paragraaf 3.2). Daarnaast speelt het rijksbeleid om 3-milieuvoorzieningen en jeugdzorgplus kleinschaliger te organiseren. Dit kan leiden tot een verhoging van de tarieven en daarmee stijgende kosten voor de gemeente Hengelo. Voor de overige risico's wordt verwezen naar beleidsprogramma 6 (hoofdstuk 5).

Stelpost BTW compensatiefonds

De ruimte onder het plafond voor het BTW-compensatiefonds is o.b.v. de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds structureel doorvertaald in de begroting 2024-2027. De ramingen mogen maximaal gelijk zijn aan de landelijke afrekening over het jaar 2022. Voor Hengelo gaat het jaarlijks om circa € 1,56 miljoen vanaf 2024. Deze stelpost is al verwerkt in de gemeentefondsuitkering en is nu gebruikt als dekking om een deel van het tekort op te vangen.

Gelet op het feit dat de financiële situatie van gemeenten vanaf het ravijnjaar 2026 niet rooskleurig is, verwachten wij dat gemeenten behoudender worden met het doen van investeringen. Het verwachte beroep op het BTW compensatiefonds ten opzichte van de afgelopen jaren wordt minder. Op basis van de Zomernota 2023-2027 is deze ruimte onder het plafond volledig geraamd als stelpost BTW compensatiefonds. Dit is toegestaan in het kader van het provinciaal toezicht.

Onderzoeksagenda gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds is met ingang van 2023 door het Rijk ingevoerd. Dit met inachtneming van diverse onderzoeken die nog plaats moeten vinden. De uitkomsten van deze onderzoeken kunnen leiden tot een wijziging van de gemeentefondsuitkering en tot financiële consequenties voor de gemeente.

Nieuwe onderzoeksuitkomsten hebben betrekking op de maatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens, overige eigen middelen, gemeenten met specifieke kenmerken (o.a. financiële draagkracht, de bevolkingsdaling), bestuur en ondersteuning en het sociaal domein op basis van huishoudkenmerken.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft eerder aangegeven dat het nieuwe model met ingang van 2023 geen eindstation is, maar het model continu om onderhoud vraagt.

Onzekere gemeentefinanciën

Voor de toekomst staan we als gemeente nog steeds voor grote uitdagingen met (te) beperkte financiële ruimte. Het demissionaire kabinet neemt geen besluiten meer over belangrijke onderwerpen op het gebied van gemeentefinanciën, zoals de nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds en de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Wel is in het onlangs gehouden Overhedenoverleg tussen het Rijk-IPO-VNG afgesproken dat uiterlijk bij de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk een besluit wordt genomen over de opschalingskorting.

We vinden dat we voor de uitvoering van bestaande en nieuwe taken voldoende geld moeten krijgen van het Rijk. Wij zullen de stevige lobby naar het Rijk blijven voeren voor voldoende financiële middelen.

Risico's en risicoprofiel

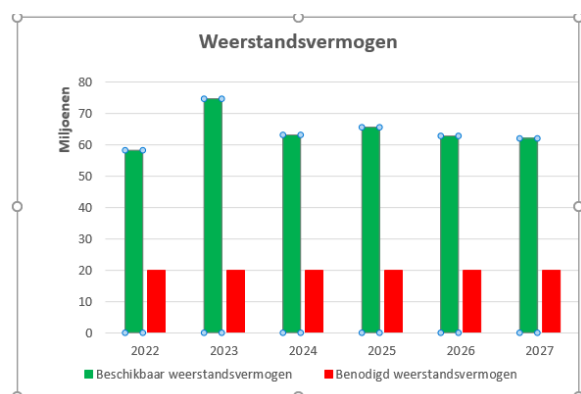
Ten opzichte van de Zomernota 2023-2027 is het risicoprofiel naar beneden aangepast; van € 20,1 miljoen in de Zomernota naar afgerond € 19,9 miljoen in deze begroting. In de beleidsprogramma's (hoofdstuk 5) worden de belangrijkste risico's per programma uitvoerig beschreven. Om de risico's op te vangen willen we met name de algemene reserve op peil houden om zodoende genoeg weerstandvermogen te hebben.

Kader en ontwikkeling weerstandvermogen

Het kader voor het weerstandvermogen is in de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandvermogen 2023-2027 door de gemeenteraad op 1 februari 2023 vastgesteld.

Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de *benodigde weerstandscapaciteit* berekend op € 19,9 miljoen (=benodigd weerstandvermogen). Op basis van de kaderstelling bestaat het *beschikbaar weerstandvermogen* uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit.

Het beschikbaar weerstandvermogen is € 63,1 miljoen eind 2024 tot € 62,0 miljoen eind 2027. Op basis van de actuele gegevens leidt dit tot het volgende beeld voor het weerstandvermogen:

De weerstandsratio is ultimo 2024:

Beschikbaar weerstandsvermogen (afgerond € 63,1 miljoen)

----- = ratio weerstandsvermogen (3,2)

Benodigd weerstandsvermogen (afgerond 19,9 miljoen)

De ratio die hieruit volgt is 3,2 en is daarmee uitstekend. In de Zomernota 2023-2027 was deze ratio eind 2024 nog 2,5. Deze verhoging van de ratio komt met name door de hogere stand van algemene reserve. Op basis van de Zomernota 2023-2027 zijn er voor het jaar 2023 per saldo middelen toegevoegd aan de algemene reserve (€ 6,9 miljoen) en in 2024 zijn middelen onttrokken uit de algemene reserve (€ 6,1 miljoen). Tevens is het restant jaarrekeningsaldo 2022 toegevoegd aan de algemene reserve (€ 13,1 miljoen).

Daarnaast zijn het risicoprofiel (benodigde weerstandsvermogen) en de onbenutte belastingcapaciteit iets lager in deze Beleidsbegroting ten opzichte van de Zomernota 2023-2027.

Eind 2027 is de weerstandsratio ongeveer 3,1. Dit heeft te maken met de mutaties in de algemene reserve door het transformatieplan sociaal domein en de toevoegingen (in 2025) en onttrekkingen (in 2026 en 2027) op basis van de Zomernota 2023-2027.

We beseffen ons terdege dat dit hoge ratio zijn. Op dit moment vinden wij dit acceptabel, omdat wij met ingang van 2026 te maken hebben met ongebruikelijke grote onzekerheden wat betreft de overheidsfinanciën. We ontvangen dan aanzienlijk minder middelen van het Rijk om de huidige en bestaande taken uit te voeren.

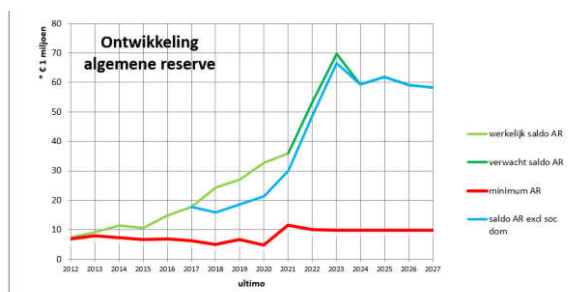
Ontwikkeling algemene reserves

Ontwikkeling algemene reserve ('sec')

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2027 € 58,3 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het minimale niveau van de algemene reserve van ruim € 9,9 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel). Echter de stand van de algemene reserve is ook bepalend voor de norm van het weerstandsvermogen, zoals de gemeenteraad met de vaststelling van de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 heeft besloten. Dit betekent dat de algemene reserve in 2027 minimaal € 16,1 miljoen moet zijn (= benodigd weerstandsvermogen +/- onvoorzien incidenteel +/- onbenutte belastingcapaciteit) om te voldoen aan de ratio weerstandsvermogen dat groter is dan 1.

Wees er wel van bewust dat we in de toekomst te maken hebben met nieuwe ontwikkelingen, die leiden tot wijzigingen in de basisgegevens, zoals het risicoprofiel, de onbenutte belastingcapaciteit, algemene reserve etc. Vanuit gedegen financieel beleid raden wij u aan om niet deze ondergrens op te zoeken, maar een behoorlijke marge aan te houden in deze onzekere financiële tijden. Ook in het kader van het provinciaal toezicht moeten wij voldoen aan deze eigen gestelde norm van de weerstandsratio.

Op basis van de voorliggende begroting ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

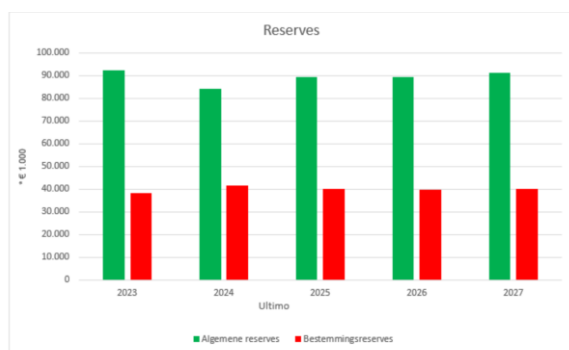
Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het bekleemde deel voor het sociaal domein eind 2024 volledig is ingezet. Voor de toelichting hierop verwijzen we naar het raadsadvies Transformatieplan sociaal domein (zaaknummer: 3462621).

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van € 22,8 miljoen per 1 januari 2024 oplopend tot € 33,1 miljoen per 31 december 2027. De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Tegenwoordig zijn deze winstnemingen verplicht in tegenstelling tot voorheen. In deze roerige tijden voor de grondexploitaties zijn we daarom terughoudend met het inzetten van deze reservemiddelen en wegen dit telkens grondig af. Voor een gedetailleerde toelichting zie paragraaf 6.4 Grondbeleid.

Ontwikkeling reserves

In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de algemene reserves (algemene reserve 'sec' en de algemene reserve grondexploitatie) en de bestemmingsreserves weergegeven:

De mutaties in de 2 algemene reserves voor de komende periode laten het volgende verloop zien:

- de algemene reserve 'sec' daalt van € 69,6 miljoen eind 2023 naar € 58,3 miljoen eind 2027.
- de algemene reserve grondexploitatie stijgt van € 22,8 miljoen eind 2023 naar € 33,1 miljoen eind 2027.

Grote mutaties in de bestemmingsreserves vinden met name plaats in de reserves bodemsanering, TOZO, vluchtelingen, onderwijshuisvesting en aanjaagbudget talentopgave.

Voor verdere specificaties kunt u de volgende bijlagen raadplegen:

- bijlage 7.1.3: de afzonderlijke incidentele mutaties van alle reserves;
- bijlage 8.1.5: de structurele mutaties in de reserves;
- bijlage 8.1.1: totaaloverzicht van alle reserves.

3.4 Belasting- en tariefmaatregelen

Woonlasten 2024

Een voorlopige indicatie van ontwikkeling van de totale gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) voor het jaar 2024 hebben we in de Zomernota 2024-2027 weergegeven. Indicatief hadden we in de Zomernota rekening gehouden met het nieuwe Programma Water en Riolering op basis van de middenvariant (scenario hoog). De definitieve besluitvorming in de gemeenteraad heeft nog niet plaatsgevonden. Dit noodzaakt ons om in deze Beleidsbegroting vooralsnog uit te gaan van het huidige gemeentelijke rioleringsplan op basis van het eerder vastgestelde beleid door de gemeenteraad.

Na de mogelijke zienswijzen op het nieuwe Programma Water en Riolering zullen we u een afzonderlijk raadsvoorstel aanbieden voor dit programma, de nieuwe Verordening en de 2 begrotingswijzigingen voor 2023 en voor 2024 en verder. Dit betekent dat we deze nieuwe Verordening *niet* gelijktijdig met alle belastingverordeningen en tarieven 2024 aanbieden.

Als gevolg van de adviezen van de raadswerkgroep afval is het mogelijk dat de tarieven voor de afvalstoffenheffing de komende periode ook nog worden aangepast voor 2024 en verder. Op het moment van schrijven van deze Beleidsbegroting is nog niet duidelijk of de adviezen worden overgenomen door de gemeenteraad. Het bestuurlijk traject hierover dient nog plaats te vinden. Vooralsnog gaan we in deze begroting hierbij ook uit van het reeds vastgestelde bestaande beleid door de gemeenteraad.

Wanneer er meer duidelijkheid is over de omarmde adviezen door de gemeenteraad en dit leidt voor 2024 en verder tot gewijzigde tarieven in de Verordening, dan zullen wij een nieuwe Verordening ter vaststelling aan de gemeenteraad aanbieden.

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2024' (zaaknummer: 3639451) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen, inclusief de tarieven, uitgebreid toegelicht.

Onderstaande tabel laat de tarieven voor de gemeentelijke woonlasten 2023 en de effecten van de voorgestelde belastingtarieven 2024 zien bij een gemiddelde WOZ-waarde, een gemiddeld tarief afvalstoffenheffing (op basis van gemiddeld afvalaanbod in de verzamelcontainers) en het tarief voor rioolheffing:

Soort heffing	2023	2024
OZB eigenaar	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing	236,84	236,52
Rioolheffing	257,88	263,04
Totaal gemeentelijke woonlasten	814,62	847,92

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,1% in 2024 ten opzichte van 2023. Voor de huurder van een woning neemt de lokale lastendruk met 1,0% toe. Dit is inclusief het vastgestelde nieuwe beleid in de Zomernota 2023-2027 voor afval: Handhaving afvaldump (24-NB-7.1), extra uren beleid afval (24-NB-7.2) en mobiel milieupark (24-NB-7.3).

De totale gemeentelijke woonlasten zijn voor zowel een eigenaar dan wel een huurder van een woning lager dan de voor 2024 verwachte inflatie (inclusief correcties van voorgaande jaren) van 8,9%.

Indien rekening wordt gehouden met de rioolheffing op basis van de middenvariant (scenario hoog) voor het Programma Water en Riolering 2023-2027 dan zien de woonlasten 2024 ten opzichte van 2023 er als volgt uit:

Soort heffing	2023	2024
OZB eigenaar	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing	236,84	236,52
Rioolheffing	257,88	267,96
Totaal gemeentelijke woonlasten	814,62	852,84

Indien de gemeenteraad voor het Programma Water en riolering de middenvariant vaststelt, dan neemt de lokale belastingdruk in 2024 ten opzichte van 2023 niet toe met 4,1%, maar met 4,7% voor een eigenaar van een woning en niet met 1%, maar met 2% voor een huurder van een woning.

In paragraaf 6.1 'Lokale heffingen' wordt ook uitgebreid ingegaan op o.a. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen voor de berekening van de diverse tarieven/heffingen en welke beleidsuitgangspunten ten grondslag liggen aan deze berekeningen.

OZB

De OZB-opbrengst voor 2024 is berekend op basis van de verwachte areaaluitbreiding en de inflatiecorrectie. De OZB-heffing per gemiddeld huishouden stijgt van € 319,90, naar € 348,36. Een stijging van 8,9% ten opzichte van 2023.

Afvalstoffenheffing

De afvalbegroting is kostendeekkend. De gemeente maakt dus geen 'winst' op het afvalbeleid. De afvalbegroting wordt beïnvloed door een aantal factoren. De belangrijkste mutaties in het tarief worden veroorzaakt door het kostenniveau van dienstverlening en de markt voor de opbrengst van recyclingproducten, zoals papier en verpakkingen. Hierbij is ook het vastgestelde nieuwe beleid op basis van de Zomernota meegenomen, zoals hierboven benoemd onder woonlasten 2024.

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2024' (zaaknummer: 3639451) zijn de verschillende variabele tarieven voor diverse inzamelsystemen en het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing uitgebreid toegelicht.

Rioolheffing

Zoals hiervoor beschreven gaan we voor de rioolheffing vooralsnog in deze Beleidsbegroting uit van het huidige gemeentelijke rioleringsplan. Dit betekent dat het tarief voor de rioolheffing stijgt met 2% in 2024 ten opzichte van 2023.

Indien de gemeenteraad (later) besluit tot de middenvariant voor het Programma Water en Riolering dan stijgt het tarief in 2024 met 3,9% (in plaats van 2%) ten opzichte van 2023.

3.5 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid

De grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, voor het opstellen van de Beleidsbegroting 2024-2027, zijn in bijlage 10.1 'Begrotingsuitgangspunten 2024-2027' van de Zomernota 2023-2027 uitvoerig beschreven. De grondslagen zijn hieronder beknopt weergegeven:

Onderdeel	Uitgangspunt
Prijscompensatie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren)	8,9%
Looncompensatie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren)	8,9%
Subsidies prijs-/looncompensatie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren)	8,9%
Huren- inflatiecorrectie 2024 (inclusief correcties voorgaande jaren en/of indien geen andere afspraken gelden)	8,9%
Belastingen, heffingen & tarieven- inflatiecorrectie 2024 (incl. correcties voorgaande jaren en indien niet kostendekkend)	8,9%
Looncompensatie 2024 (stelpost verwachte loonstijging gemeentelijke organisatie o.b.v. CEP 2023)	5,2%
Meerjarenramingen 2025-2027 voorgaande onderdelen	constante lonen en prijzen
Rente eigen gemeentelijke grondexploitaties	1,48%
Omslagrente overige investeringen	0,1%
Gemeentefondsuitkering	meicirculaire 2023
Onvoorzien structureel 2024	€ 75.000
Onvoorzien incidenteel 2024	€ 91.000